УДК 378.091.33:796.071.4:81'243
Довгалюк Т.А.[1], Омок Г.А.[2], Сметанін С.В.[3], Маляренко Ю.О.[4]
[1] викл. ЕПФК «Запорізький національний університет»
[2] канд. пед. наук, доц. каф. управління фізичною культурою та спортом, НУ «Запорізька політехніка»
[3] старш. викл., НУ «Запорізька політехніка»
[4] студ., НУ «Запорізька політехніка»

## ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТРЕНЕРІВ З ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ

***Анотація.*** *Розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування професійної іншомовної компетентності тренерів.*

*Обґрунтовано актуальність володіння іноземною мовою для міжнародної співпраці, змагань та стажувань. Визначено структуру компетентності, педагогічні умови її формування та шляхи підвищення ефективності через інтеграцію з фаховими дисциплінами, інтерактивні методи та ІКТ.*

***Ключові слова:*** *професійна іншомовна компетентність, тренер, спортивна освіта, фахова підготовка, іноземна мова, професійна комунікація, інтерактивні методи навчання*

***Abstract.*** *The study examines theoretical and practical aspects of developing professional foreign-language competence in coaches. The relevance of foreign-language skills for international collaboration, competitions, and internships is justified. The structure of competence, pedagogical conditions, and ways to enhance effectiveness through integration with professional subjects, interactive methods, and ICT are outlined.*

***Key words:*** *professional foreign language competence, coach, sports education, professional training, foreign language, professional communication, interactive teaching methods*

Сучасний розвиток спорту характеризується зростанням міжнародної взаємодії, активною участю спортсменів і тренерів у міжнародних змаганнях, навчально-тренувальних зборах, конференціях, семінарах та стажуваннях. У цих умовах знання іноземної мови стає важливою складовою професійної підготовки тренерів з різних видів спорту.

Професійна діяльність тренера передбачає не лише підготовку спортсменів до змагань, а й постійне вдосконалення власної кваліфікації, ознайомлення з передовим міжнародним досвідом, співпрацю з іноземними фахівцями. Це зумовлює необхідність формування високого рівня професійної іншомовної компетентності.Актуальність проблеми також зумовлена інтеграцією України у світовий спортивний простір, необхідністю гармонізації системи вищої освіти з європейськими стандартами та підвищенням вимог до якості підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Професійна іншомовна компетентність тренера  це інтегративна якість особистості, яка включає сукупність знань, умінь, навичок, мотиваційних та ціннісних орієнтацій, необхідних для ефективного використання іноземної мови у професійній діяльності.

У структурі професійної іншомовної компетентності доцільно виокремити такі компоненти:

1. Лінгвістичний компонент – знання лексики, граматики, фонетики іноземної мови, зокрема професійної спортивної термінології.

2. Комунікативний компонент – уміння використовувати мову в

різних ситуаціях професійного спілкування: під час тренувань, змагань, переговорів, консультацій, презентацій.

3. Соціокультурний компонент – знання культурних особливостей, традицій, норм етикету іншомовного середовища, що сприяє ефективній міжкультурній комунікації.

4. Професійно-діяльнісний компонент – здатність застосовувати іншомовні знання у конкретних професійних ситуаціях, зокрема в процесі аналізу наукових джерел, інструкцій, методичних матеріалів.

5. Мотиваційний компонент – наявність позитивної мотивації до вивчення іноземної мови та усвідомлення її значущості для професійного зростання [1-2].

Формування професійної іншомовної компетентності тренерів має низку специфічних особливостей, зумовлених характером їхньої майбутньої діяльності:

1. Професійна спрямованість (навчання іноземної мови повинно бути тісно пов'язаним зі спеціалізацією студентів. Основний акцент має робитися на опануванні спортивної термінології, фразеології, типових мовленнєвих моделей, які використовуються у професійній діяльності тренера).

2. Інтеграція з фаховими дисциплінами (ефективним є поєднання вивчення іноземної мови з дисциплінами професійного циклу: теорією і методикою обраного виду спорту, спортивною фізіологією, психологією, біомеханікою, спортивною медициною. Така інтеграція сприяє формуванню цілісної професійної картини та підвищує мотивацію до навчання).

3. Практична спрямованість (навчання має орієнтуватися на реальні ситуації професійного спілкування: проведення тренувальних занять, аналіз змагань, спілкування з суддями, спортсменами, лікарями, менеджерами команд).

4. Використання інтерактивних методів навчання (доцільним є застосування таких методів, як рольові ігри, кейс-методи, проєктна діяльність, дискусії, дебати, моделювання професійних ситуацій, що сприяє розвитку комунікативних умінь і критичного мислення) [1].

Для ефективного формування професійної іншомовної компетентності тренерів необхідно забезпечити такі педагогічні умови: створення мотиваційного освітнього середовища; професійна спрямованість змісту навчання; використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; застосування автентичних навчальних матеріалів (відео змагань, інтерв'ю з тренерами, наукові статті, методичні посібники іноземною мовою); організація поза аудиторної діяльності

іншомовного спрямування.

Використання цифрових ресурсів значно розширює можливості формування іншомовної компетентності. Онлайн-платформи, мобільні додатки, відеоматеріали, подкасти, інтерактивні вправи дозволяють: індивідуалізувати навчання; підвищити мотивацію студентів; забезпечити доступ до автентичних матеріалів; організувати дистанційне та змішане навчання [3].

Особливо ефективними є відеоуроки з професійної тематики, перегляд і аналіз міжнародних спортивних змагань із коментарями іноземною мовою, участь у міжнародних онлайн-проєктах.

Практична підготовка майбутніх тренерів повинна передбачати: виконання проєктів іноземною мовою; підготовку презентацій; аналіз наукових джерел; моделювання професійних діалогів; участь у міжнародних освітніх програмах. Важливим є залучення студентів до міжнародних спортивних заходів, онлайн-семінарів, вебінарів та тренінгів, тощо.

Формування професійної іншомовної компетентності тренерів є важливим завданням сучасної системи спортивної освіти. Володіння іноземною мовою забезпечує підвищення конкурентоспроможності фахівців, сприяє їх професійному зростанню та інтеграції у світовий спортивний простір.

Ефективність цього процесу залежить від професійної спрямованості навчання, інтеграції з фаховими дисциплінами, використання інноваційних методів та інформаційно-комунікаційних технологій. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення та впровадження ефективних моделей іншомовної підготовки тренерів з різних видів спорту [4].

**Список використаних джерел**

1. Біліченко О. О., Лошицька Т. І., Нечипоренко Л. А., Севрюк М. П., Скирта О. С. Професійно-мовленнєва компетентність здобувачів спеціальностей: А4.11 «Середня освіта (Фізична культура)»; А7 «Фізична культура і спорт». «*Імідж сучасного педагога*». 2025. № 4 (223). С. 109–115. URL: https://isp.pano.pl.ua/article/view/328654 (дата звернення 01.03.2026).

2. Кіприч С., Проскурнін А. Педагогічні умови підготовки майбутніх тренерів до застосування технологій спортивного відбору у професійній діяльності. *Українська професійна освіта = Ukrainian Professional Education*. 2024. № 16. С. 106–114. DOI: https://doi.org/10.33989/2519-8254.2024.16.314314

3. Петренко Ю. І. Інформаційна компетентність майбутніх фахівців

з фізичної культури як складова їх професійної підготовки. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*. 2018. № 2. С. 83–86. URL: https://journals.uran.ua/itfcs/article/view/132565 (дата звернення 01.03.2026).

4. Сліпенко В. Формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури: практичний досвід. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. № 1(25). С. 60–66. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4914.1.2022.258473.